

N:o 64.

Ank. till Riksd. kansli den 5 maj 1899, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner angående ändring i vissa delar af dels förordningen om kommunalstyrelse på landet, dels förordningen om kommunalstyrelse i stad och dels förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm.

Andra Kammaren har till lagutskottet hänvisat åtta särskilda motioner, n:is 31, 51, 62, 163, 193, 196, 206 och 207, samtliga åsyftande begränsning i större eller mindre mån af den kommunala rösträtten.

Uti motionen n:o 31 föreslår sålunda herr *M. Dahn*, med hänvisande till en af honom vid 1898 års riksdag afgifven motion, n:o 207, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att § 11 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 erhåller följande ändrade lydelse:

§ 11.

Röstvärdet skall begränsas efter det en hvar röstegande åsatta röstetal; dock må ej af aktiebolag rösträtt utöfvas för mera än en tjugonedel och af annan röstberättigad för mera än en tiondedel af kommunens hela fyrktal, eller i något fall för högre röstetal än det, som motsvarar ett tusen fyrkar.

Der för deltagande i sådana besvär, som åligga alla, hvilka inom kommuner erlägga kommunalutskylder, annan grund, än den för utgörande af kommunalutskylder i allmänhet gällande, finnes särskildt stadgad, skall

röstvärdet vid beslut öfver ärenden, som röra sådana besvär, beräknas efter den särskildt bestämda grunden.

I motionen har en ledamot af Andra Kammaren instämt.

Uti motion n:o 51 hafva herrar *A. Henricson, G. Jansson, O. Andersson, Ollas A. Ericsson, A. Hansson* i Solberga, *A. H. Göthberg, A. Olsson, P. Olsson* i Åsak, *C. Sandquist, D. Persson* i Tällberg, *N. Hanson, J. A. Lundström, J. P. Jansson, A. Olsson* i Mårdäng, *H. Eriksson, N. Andersson* i Pettersborg, *E. Andersson* i Upsala, friherre *F. Barnekow, J. Andersson* i Lysvik, *O. Persson, K. Hultkrantz, P. Jönsson* i Färeköp, *B. P. Ersson, N. Svensson, E. Persson* i Borrby, friherre *C. Carlson Bonde* och *J. M. Johansson*, under åberopande af de skäl, hvarpå Andra Kammarens beslut den 26 mars 1898 rörande kommunala rösträttsfrågan grundades, hemställt, att Riksdagen måtte antaga det utaf Kongl. Maj:t genom proposition n:o 40 till nästlidet års Riksdag aflemnade förslag till »Lag angående ändrad lydelse af §§ 11, 21, 59 och 73 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862», dock med den förändring, att § 11 erhåller följande lydelse:

Röstvärdet skall beräknas efter det en hvar röstegande åsatta fyrktal; dock må ej af aktiebolag rösträtt utöfvas för mera än en tjugonedel och af annan röstberättigad för mera än en tiondedel af kommunens hela fyrktal, eller i något fall för högre röstetal än det, som motsvarar ett tusen fyrkar.

Der för deltagande i sådana besvär, som åligga alla, hvilka inom kommunen erlægga kommunalutskylder, annan grund än den för utgörande af kommunalutskylder i allmänhet gällande finnes särskildt stadgad, skall röstvärdet vid beslut öfver ärenden, som röra sådana besvär, beräknas efter den särskildt bestämda grunden.

Herrar friherre *I. v. Knorring, K. Almquist, N. J. Nilsson, J. E. Olsson, E. Lindblad, C. A. Carlsson, N. Jönsson, E. Nilsson, P. Andreasson, P. Paulson, S. Söderberg, A. Andersson* i Olsbenning, *P. Ersson, A. G. Olsson, B. Dahlgren, J. Johanson, T. Lundblad, A. G. Gyllensvärd, L. Dahlstedt, W. Bengtsson, A. Pettersson, D. Holmgren* i Varnhem, *C. Johansson* i Aflösa, *A. Johansson* i Möllstorp, *J. D. Laurell, I. Månsson, A. Petersson, P. Pehrson* i Törneryd, *A. E. Baaz, J. A. Sjö, A. J. Hög-*

stedt, *A. Sundblad, O. Erickson, A. P. Johansson, C. J. Jakobson, G. Anderson, C. E. Johansson* i Berga, *C. I. Carlsson, L. M. Kruse, J. Bengtsson, S. Arnoldsson, O. Persson, P. O. Lundell, M. Andersson, J. Petersson* i Boestad, *N. Boström, E. V. Bäckström, J. Andersson, A. P. Gustafsson, N. Wallmark, O. Larsson, E. L. M. Hedin* i Torp, *J. Hjelmérus, C. Rydberg, R. Petersson, J. P. Nilsson, G. Odqvist* och *E. Åkerlund* hafva, under hufvudsakligt åberopande af en vid sistlidet års riksdag i ämnet afgifven motion, n:o 208, föreslagit uti motion n:o 62, »att Riksdagen behagade besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, det täcktes Kongl. Maj:t låta å nyo utarbета och för Riksdagen, så snart ske kan, framlägga ett förslag om ändring af den kommunala rösträtten på landet, bygd t hufvudsakligen på sådan grund, att ej någon får utöfva rösträtt inom en kommun för mer än en tiondedel och ej aktiebolag för mer än en tjugonedel af kommunens hela fyrktal.»

Herr *H. Branting* har uti motion n:o 163 hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att, vid uppgörande, så snart ske kan, af förslag till ändrade bestämmelser angående rösträtten vid val till stadsfullmäktige, Kongl. Maj:t äfven måtte taga i öfvervägande systemet: lika rösträtt — proportionella val.

Till stöd för denna hemställan har motionären afgifvit en utförlig motivering; och tillåter sig utskottet att till densamma hänvisa.

Uti motion n:o 193 hafva herrar *J. Bromée, J. Nydahl, W. Styrlander, E. Norman, O. Walter, C. G. Thor, J. E. Nordin, P. Norberg, E. Eriksson, J. Ericsson, K. G. Karlsson, J. Persson* och *J. Nordin*, under hänvisning till en vid sistförflutna riksdag väckt motion n:o 211, föreslagit, att Riksdagen måtte besluta:

1:o) att § 11 i förordningen om kommunalstyrelse på landet skall erhålla följande lydelse:

§ 11.

Mom. 1. Vid val tillkommer hvarje röstegande *en* röst utom vid val af kommunalfullmäktige samt af landstingsmän och valmän för utseende af landstingsmän.

Mom. 2. Vid beslut rörande alla öfriga angelägenheter, äfvensom vid de i mom. 1 särskildt angifna val, beräknas röstvärdet efter det en hvar röstegande åsatta fyrktal; dock må ej någon utöfva rösträtt för större antal röster, än som svarar emot en tjugonedel af kommunens hela fyrktal eller i något fall för högre röstetal än det, som motsvarar ett tusen fyrkar.

Mom. 3. Der för deltagande i sådana besvär, som åligga alla, hvilka inom kommunen erlægga kommunalutskylder, annan grund, än den för utgående af kommunalutskylder i allmänhet gällande, finnes särskildt stadgad, skall röstvärdet vid beslut öfver ärenden, som röra sådana besvär, beräknas efter den särskildt bestämda grunden;

2:o) att i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t måtte göra frågan om bolags kommunala rösträtt till föremål för förnyad utredning samt till Riksdagen inkomma med de förslag, hvartill utredningen kan gifva anledning.

I motionens syfte hafva tio af Andra Kammarens ledamöter instämt.

Herr *O. Emthén* har uti motion, n:o 196 — med framhållande af att behovet utaf den kommunala rösträttens på landet begränsning och olägenheten af de nuvarande bestämmelserna i ämnet med hvar dag, som ginge, allt starkare framträdde, och att berörda olägenhet vore i synnerhet känbar i Norrland, der bolagen i ständigt större skala sloge under sig jorden — föreslagit, att Riksdagen behagade besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande för Riksdagen, så fort ske kan, af förslag till ändring af gällande bestämmelser angående den kommunala rösträtten på landet, gående hufvudsakligen derpå ut, att rösträtt icke må utöfvas af aktiebolag för mera än en tjugonedel och af annan röstberättigad för mera än en tiondedel af kommunens hela fyrktal eller i något fall för högre röstetal än det, som motsvarar ett tusen fyrkar.

I denna motion hafva två af Andra Kammarens ledamöter instämt.

Under hänvisande till dels en af herr *A. Hahn* vid 1891 års riksdag i Andra Kammaren väckt motion, n:o 143, dels till lagutskottets utlåtande, n:o 19, vid samma riksdag, dels ock till Riksdagens skrifvelse till Konungen den 7 maj 1894 angående utredning rörande den kommunala rösträtten, hemställa herrar *J. Persson* i Arboga, *A. Thylander*, *H. Pantzarhielm*,

C. J. Hammarström och *K. G. Karlsson*, i motion n:o 206, att Riksdagen måtte besluta:

1:o) att § 12 i kongl. förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse i stad skall erhålla följande förändrade lydelse:

Mom. 1. Vid val tillkommer hvarje å allmän rådstuga röstberättigad en röst, utom vid val af stadsfullmäktige samt af landstingsmän och valmän för utseende af landstingsmän;

Mom. 2. Vid beslut rörande alla öfriga angelägenheter, äfvensom vid de i mom. 1 särskildt angifna val, eger hvarje röstberättigad en röst för bevilning, efter (Art. II bevilningsstadgan) till och med en riksdaler, samt vidare en röst för hvarje derutöfver efter (nämnda artikel) påförd hel riksdalers bevilning till staten;

Mom. 3. Ej må någon kunna vid allmän rådstuga utöfva rösträtt för större antal röster, än som svarar emot en hundraedel af stadens hela röstetal efter röstlängden, eller i något fall för högre röstetal än det, som motsvarar bevilningen för fem tusen riksdalers inkomst i kapital eller arbete.

2:o) att i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t måtte göra frågan om bolags kommunala rösträtt i stad till föremål för utredning samt till Riksdagen inkomma med de förslag, hvartill utredningen kan gifva anledning.

Slutligen hafva herrar *M. Höjer*, *M. F. Nyström*, *K. Staaff*, *E. Wavrinsky*, *F. Berg*, *D. Bergström* och *O. Eklund*, uti motion n:o 207, med hänvisning till nyssnämnda motion n:o 206 af herr *J. Persson m. fl.* och med åberopande i hufvudsak af motiveringen i den af herr *O. Olsson* vid 1891 års riksdag väckta motion, n:o 98, föreslagit:

1:o) att Riksdagen för sin del måtte besluta, att § 12 mom. 1 af Kongl. Maj:ts nådiga förordning om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 måtte erhålla följande lydelse:

Vid valet, som förrättas med slutna sedlar och för öfrigt i tillämpliga delar efter den ordning, som för val af riksdagsfullmäktige för staden är eller varder antagen, eger en hvar till deltagande deruti berättigad medlem af kommunen en röst för bevilning efter (Art. II) bevilningsstadgan till och med en krona samt vidare en röst för hvarje derutöfver påförd hel kronas bevilning efter nämnda artikel, men ej må för någon beräknas flere röster, än som svara mot en hundraedel af valkretsens hela röstetal efter röstlängden, och i intet fall högre antal röster än det, som motsvarar bevilningen för fem tusen kronors inkomst af kapital eller arbete;

2:o) att Riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t ville göra frågan om bolags kommunala rösträtt i stad till föremål för utredning samt till Riksdagen inkomma med de förslag, hvartill utredningen kan gifva anledning.

Såsom af den ofvan lemnade redogörelsen framgår, kunna de uti ifrågavarande motioner framställda yrkandena lämpligen hänföras till trenne särskilda grupper, nemligen dels sådana yrkanden, som afse allmän begränsning af den kommunala rösträtten på landet, dels sådana, som åsyfta ytterligare begränsning, utöfver den redan i gällande lag fastställda, af den kommunala rösträtten i stad, dels slutligen de yrkanden, som gå ut på speciel begränsning af bolags rösträtt.

Hvad då först angår förslagen om allmän begränsning af den kommunala rösträtten på landet, vill utskottet erinra derom, att denna fråga redan blifvit af Riksdagen understäld Kongl. Maj:ts ompröfning. Uti skrifvelse den 9 maj 1894 anhöll nemligen Riksdagen, att, med hänsyn till vigten af den kommunala rösträttsfrågans lösning, den statistiska utredning af dithörande förhållanden, hvilken chefen för civildepartementet anbefalt, om möjligt måtte så bedrifvas, att dess resultat kunde framläggas inför 1895 års riksdag. Angående orsaken, hvarför förslag i ämnet ännu ej blifvit Riksdagen förelagdt, lemnas upplysning i det statsrådsprotokoll, som bifogades en af Kongl. Maj:t till sistlidet års riksdag aflåten proposition i hufvudsakligt syfte att begränsa aktiebolags å landet rösträtt. Deri uttalades af föredragande departementschefen, att med förslag till lösning af frågan i dess helhet om den kommunala rösträtten på landet borde anstå i afbidan på den utgång, som frågan om ändrade grunder för den kommunala beskattningen erhöle — hvilken senare fråga med föranledande af en Riksdagens skrifvelse den 5 maj 1897 gjorts till föremål för undersökning af en den 15 oktober samma år tillsatt komité.

Då utskottet anser de sålunda anförda skälen för uppskof med afgörande af frågan om den kommunala rösträtten på landet ega full giltighet, har utskottet funnit sig böra, utan att ingå i närmare pröfning af de särskilda yrkandenas innebörd, afstyrka bifall till samtliga de förslag om förändring i bestående regler härutinnan, som vid innevarande riksdag afgifvits.

Af samma skäl, som betingat uppskof med frågan om den kommunala rösträtten på landet, synes någon ändring af de kommunala rösträttsförhållandena i stad ej för det närvarande böra ifrågasättas. Härtill kan såsom en ytterligare orsak läggas, att rösträtten i städerna redan är i viss

mån begränsad, medan några gränser för den kommunala rösträtten på landet ej finnas stadgade, och att alltså det torde vara lämpligt, att frågan om begränsning af den kommunala rösträtten på landet löses, innan ytterligare begränsning af den kommunala rösträtten i stad åvägabringas.

Hvad slutligen vidkommer de väckta förslagen om speciel begränsning af bolags rösträtt, vill utskottet erinra derom, att den proposition om ändring i förordningen om kommunalstyrelse på landet, hvilken af Kongl. Maj:t afläts till sistlidet års Riksdag och som hufvudsakligen afsåg begränsning af aktiebolagens å landet rösträtt, ej vann Riksdagens bifall.

Vid detta förhållande synes skäl ej föreligga att utbryta frågan om bolags rösträtt ur den mera omfattande frågan om allmän begränsning af den kommunala rösträtten, utan torde regleringen af bolagens rösträtt lämpligast ske i sammanhang med pröfningen af de förslag om allmän begränsning af den kommunala rösträtten, hvilka, efter det kommunalskattekomitén afslutat sina arbeten, kunna vara att från Kongl. Maj:t förvänta.

På grund af det anförda får utskottet alltså hemställa,

1:o) att

- a) herr Dahns motion,
- b) herr Henricsons m. fl. motion,
- c) friherre v. Knorrings m. fl. motion,
- d) herr Bromées m. fl. i punkt 1:o) af motionen gjorda hemställan, och
- e) herr Emthéns motion icke må af Riksdagen bifallas;

2:o) att

- f) herr J. Perssons m. fl. i punkt 1:o) af motionen gjorda hemställan,
- g) herr Höjers m. fl. i punkt 1:o) af motionen gjorda hemställan, och
- h) herr Brantings motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

3:o) att

- i) den af herr Bromée m. fl. i punkt 2:o) af motionen gjorda hemställan,
- k) den af herr J. Persson m. fl. i punkt 2:o) af motionen gjorda hemställan, samt

l) den af herr Höjer m. fl. i punkt 2:o) af motionen gjorda hemställan icke heller må till någon Riksdagens åtgärd för-
anleda.

Stockholm den 5 maj 1899.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Reservationer:

i afseende å utskottets hemställan i punkten 1:o:

af herrar *Husberg, F. Andersson, Redelius* och *Jönsson*,
hvilka ansett, att utskottet bort, med biträdande af de grunder för en
ändrad lagstiftning i fråga om den kommunala rösträtten å landet, hvilka
innehållas i den af friherre von Knorring m. fl. afgifna motion, hemställa,
att Riksdagen ville i anledning af de väckta motionerna för sin del an-
taga följande

LAG

**angående ändrad lydelse af §§ 11, 21, 59 och 73 i förordningen om
kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.**

Härigenom förordnas, att §§ 11, 21, 59 och 73 i förordningen om
kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, § 11 sådan den lyder

enligt förordningen den 26 oktober 1888 och § 59, sådan samma paragraf lyder enligt nyssnämnda förordning och förordningen den 8 mars 1889, skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 11.

Röstvärdet skall beräknas efter det en hvar röstegande åsatta fyrktal; dock må ej af aktiebolag rösträtt utöfvas för mera än en tjugonedel och af annan röstegande för mera än en tiondedel af kommunens hela fyrktal.

Der för deltagande i sådana besvär, som åligga alla, hvilka inom kommunen erlägga kommunalutskylder, annan grund, än den för utgörande af kommunalutskylder i allmänhet gällande, finnes särskildt stadgad, skall röstvärdet vid beslut öfver ärenden, som röra sådana besvär, beräknas efter den särskildt bestämda grunden.

§ 21.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, framställer ordföranden proposition, så affattad, att den må kunna med *ja* eller *nej* besvaras.

Ordföranden tillkännagifver derefter, huru enligt hans uppfattning beslutet utfallit, och befäster detsamma, der omröstning ej begäres, med klubbslag. Åskas omröstning, verkställes den öppet och efter upprop.

Till beslut i andra frågor än dem, hvarom i §§ 27, 36 och 73, punkt b), sägs, erfordras blott enkel pluralitet af de afgifna rösterna, enligt den vid omröstningen följda röstgrund.

Falla rösterna lika för olika meningar, gäller den mening, hvilken de fleste röstande efter hufvudtalet bifallit. Äro äfven efter sådan beräkning rösterna lika delade, varder den mening beslut, som ordföranden biträder.

§ 59.

Kommunalnämnden skall verkställa fyrktalssättningen och deröfver upprätta en längd, upptagande, särskildt för hvarje skattskyldig och i särskilda kolumner: för i mantal satt jord, för jordbruksfastighet utan

mantal och för annan fastighet debiterad bevillning enligt gällande förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst (eller, der bevillning ej utgår, det belopp, som, uträknadt efter taxeringsvärdet, mot sådan bevillning svarar); för öfriga beskattningsföremål debiterad enahanda bevillning; det åsatta fyrktalet för i mantal satt jord; fyrktalet för jordbruksfastighet utan mantal; fyrktalet för annan fastighet; fyrktalet för alla öfriga beskattningsföremål och summan af den skattskyldiges fyrktal, hvarjemte i längden skall antecknas kommunens hela fyrktal; allt på sätt det under litt. A bifogade formulär till fyrktalslängd närmare utvisar.

Denna längd, som ligger till grund för kommunalutskyldernas debitering, utgör, med iakttagande af de bestämmelser och undantag §§ 8, 9 och 11 innehålla, tillika kommunens röstlängd. Har, sedan längden justerades, ny egare eller brukare tillträdt fast egendom, och varder sådant inför kommunalstämman styrkt, uppföres den nye egaren eller brukaren i längden såsom röstberättigad för fastigheten; börande kungörelse om stämma, der dylikt ärende skall förekomma, från predikstolen uppläsas minst en vecka förut. I den för anmärkningar afsedda kolumn antecknas, dels om af ofvan angifven orsak rösträtt för fast egendom öfvergått till annan person, dels, der begränsning enligt § 11 eger rum, röstetalet, dels ock om och på hvilken grund i följd af bestämmelserna i §§ 8 och 9 någon i längden uppförd skattskyldig icke eger utöfva rösträtt. Längden upprättas i två exemplar, af hvilka det ena i sockenstugan anslås och det andra hos kommunalnämnden förvaras.

§ 73.

För att vinna bindande kraft skola kommunalstämmans beslut underställas Kongl. Maj:ts nådiga pröfning och fastställelse, då beslutet angå:

a) försäljning, pantförskrifning eller utbyte af någon sådan kommunen tillhörig fastighet, som, för något dess gemensamma nytta afseende ändamål, genom gåfva eller testamente kommunen tillfallit, afvensom öfverenskommelse, som medför förändring i de rättigheter, kommunen till sådan fastighet eger; och

b) upptagande af lån, stäldt på längre återbetalningstid än två år.

Kongl. Maj:ts nådiga pröfning skola ock underställas de af kommunalstämman antagna förslag till nya eller förhöjda afgifter å den allmänna rörelsen, såsom väg-, bro- och färjpenningar, m. m.

Till beslut i fråga angående upptagande af lån, hvarom här ofvansägs, erfordras två tredjedelar af de i omröstningen deltagandes röster efter röstvärdet.

Beslut eller förslag, som bör Kongl. Maj:ts nådiga pröfning underställas, skall insändas till Kongl. Maj:ts befallningshafvande, hvilken det åligger att handlingarna, jemte eget utlåtande, till Kongl. Maj:t öfverlemna.

Litt. A.

Fyrktalslängd för

P e r s o n e r .	F a s t i g h e t e r .
Prosten N. N. Landbonden Sven Persson Anders Svensson Skomakaren N. N. å Vantinge Landtbrukaren N. N. N. N. aktiebolag Majoren N. N. o. s. v.	Skrintorp N:o 2, stom $\frac{1}{2}$ mantal, Kyrktomta N:o 1, skatte, 1 mantal Lugnås N:o 1, pastorsboställe, 1 mantal Berga, 1 mantal, Branby utjord Mora kungsladugård, 1 mantal Utby N:o 1, 3 mantal, Utby ångsåg Glittringe säteri, 11 mantal, Ys qvarn
	Summa

Nordbo den 2 december 1899.

På kommunalnämndens vägnar:

N. N.
Ordförande.

Nordbo socken år 1899.

Bevilling enligt förordningen angående bevilling af fast egendom samt af inkomst.								Påfördt fyrktal				Anmärkningar.				
för i mantal sätt jord.		för jordbruksfastighet utan mantal.		för annan fastighet.		för alla öfriga beskattningsföremål.		för i mantal sätt jord.		för jordbruksfastighet utan mantal.			för annan fastighet.		för alla öfriga beskattningsföremål.	
Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.									
12	—	—	—	—	—	16	—	120	—	—	160	280				
9	60	—	—	—	—	—	—	96	—	—	—	96	i konkurstillstånd.			
12	—	1	80	—	—	—	—	120	18	—	—	138				
—	—	—	—	—	50	1	—	—	—	5	10	15	oguldna kommunalutskylder.			
18	—	—	—	—	—	—	—	180	—	—	—	180	taxeringsvärde 30,000 kr.			
54	—	—	—	100	—	300	—	540	—	1,000	3,000	4,540	röstar för 800 fyrkar.			
480	—	—	—	22	—	80	—	4,800	—	220	800	5,820	röstar för 1,600 fyrkar; rösträtten öfvergått till nuv. egaren N. N., mantalsskrifven i N. N. socken (kommunalstämmeprotokoll d. 15/4 1900).			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16,000	$1/10 = 1,600$; $1/20 = 800$.			

Att förestående fyrktalslängd blifvit i kommunalstämma denna dag granskad och godkänd, betygas Nordbo den 18 december 1899.

N. N.

Stämmans ordförande.

N. N.

N. N.

af herr *Ohlsson*, med hvilken herrar *J. Anderson* och *P. G. Petersson* instämt:

Med föranledande af ett inom Andra Kammaren af en dess ledamot under innevarande års riksdag framställt spörsmål angående den ställning regeringen numera intoge till, bland annat, frågan om ändring i gällande lagstadganden rörande den kommunala rösträtten har hans excellens herr statsministern erinrat och framhållit, att motiveringen i det förslag till begränsning af den kommunala rösträtten på landet, hvilken framlades af Kongl. Maj:t vid sistlidne års riksdag, uttryckligen betonade, att något mera genomgripande förslag i denna fråga ej lämpligen borde framläggas, innan den tillsatta kommunalskattekomitén slutat sina arbeten. Då dock Riksdagen genom sitt beslut att afslå ifrågavarande proposition måste anses hafva gifvit tillkänna, att den i denna fråga ej önskade se de partiella reformernas väg beträdd, så vore det ock gifvet, att, innan det ofvannämnda komitéarbetet blifvit avslutadt och behandladt, herr statsministern ej kunde antaga, att under nuvarande förhållanden något förslag till förändring af den kommunala rösträtten vore att förvänta fran Kongl. Maj:t.

Då sålunda från regeringens sida enligt min uppfattning utan öfvertygande skäl framhållits och betonats, att med lösningen af frågan om begränsning af den kommunala rösträtten på landet borde tillsvidare anstå i afbidan på utgången af den under utredning varande frågan om förändrade grunder för den kommunala beskattningen, torde å andra sidan böra påpekas och noga bemärkas, att de i allmänhet öfverklagade missförhållanden, hvilka sedan artionden med allt fog föranledt ständigt förnyade yrkanden om rösträttens begränsning, förvisso hvarken kunna undanrödjas eller förminsas genom kommunalskatteväsendets omgestaltning. Ty oemotsägligt torde vara, att — huru var kommunala beskattning än må komma att omdanas — direkta skatter allt framgent måste i mer eller mindre vidsträckt man af kommunerna upptagas. Och då den kommunala rösträtten fortfarande lärer böra hufvudsakligen grundas på förmögenhetsprincipen och således skall på ett eller annat sätt mätas efter och ställas i förhållande till den direkta skatt, som till kommunen af dess medlemmar erlägges, inses ju lätteligen, att den ifragasatta rösträttsbegränsningen alldeles icke kan onödiggöras derigenom, att de direkta kommunalskatterna möjligtvis varda omreglerade och nedsatta.

Några ur lagstiftningssynpunkt anmärkningsvärda olägenheter kunna visserligen icke heller förorsakas deraf, att den numera utredda och mycket omhandlade kommunala rösträtsfrågan löses tidigare än och oberoende af den sväfvande framtidsfrågan om förändrade grunder för den kommunala beskattningen.

Den mindre väsentliga omständigheten, att en särskild, fyrkbegreppet ersättande, mätare af det kommunala röstvärdet i sinom tid behöfver antagas och lagfästas, för den händelse sambandet mellan bevilningen till staten och den kommunala skattskyldigheten varder upplöst, kan enligt min uppfattning ingalunda anses såsom skälig anledning att uppskjuta den viktiga rösträttsfrågan, för *hvars lösning allmänna meningen i landet obestriddigen är och sedan länge varit mogen.*

Vill man således, med bibehållande af sjelfva hufvudgrunden för bestående rösträttsbestämmelser, under för handen varande förhållanden på lämpligaste sätt lösa frågan om begränsning af den kommunala rösträtten på landet, bör efter min asigt — i öfverensstämmelse med hvad som rätteligen iaktogs, då den kommunala rösträtten i stad inskränktes, — i begränsningsafseende bestämmas icke blott ett relativt, utan äfven ett absolut röstmaximum. Den statistiska utredning, som föregick sistlidet års kongl. proposition i ärendet, synes vid ett allsidigt öfvervägande, och då vederbörlig hänsyn tages särskildt till de stora kommunerna och de högsta fyrk-talen, klart och tydligt tala för lämpligheten och behovet af ett absolut röstmaximum till fullständigande af rösträttsbegränsningen i de fall, der det relativa begränsningstalet i och för sig icke förmår i tillräcklig grad nedbringa röstegandes öfver höfvan höga röstsiffror. Medelst dylik reglering af rösträtten kan man utan att behöfva göra den relativa begränsningen alltför genomgående på ett skäligen verksamt sätt träffa de högsta röstetalen. Genom fastställande af ett väl afvägdt absolut röstmaximum vinnes för öfrigt det synnerligen beaktansvärda önskemålet, att den aktiebolag för närvarande tillerkända rösträtt kan på ett effektivt sätt begränsas, utan att i sådant syfte behöfver för den uppställas och tillämpas särskild, mer eller mindre långt gående *undantagsbestämmelse* från de nu gällande föreskrifterna om rösträtt i kommunala angelägenheter. Det förhållandet, att ett absolut röstmaximum är alldeles särskildt eg-nadt att — utöfver den begränsning, som lämpligen kan ernås genom ett allmänt gällande relativt röstmaximum — åstadkomma ytterligare begränsning icke blott i de stora aktiebolagens röstöfvermägt, utan äfven i en del andra bolags, menigheters och enskilde personer öfver-mättan höga röstetal, torde äfvenledes kraftigt tala för ett dylikt absolut röstmaximum.

Vid öfvervägande af samtliga på frågan inverkan förhållanden och med särskildt fästadt afseende dera, att rösträttsfrågan väl bör i ett slag lösas så, att den i stort sedt ändtligen må kunna för någon afsevärd tid afföras från Riksdagens dagordning, har jag för min del funnit, att det relativa begränsningstalet lämpligast bör bestämmas till en tiondedel af

kommunens hela fyrktal och det absoluta röstmaximum fastställas till 1,000 röster efter fyrk räknadt.

Deremot synes det hvarken vara lämpligt eller politiskt klokt att för närvarande och i detta sammanhang antaga och godkänna ett *särskildt* relativt begränsningstal rörande aktiebolags rösträtt, *helst Riksdagen härigenom skulle för sin del bekräfta och för obestämd framtid ånyo fastslå den i kommunallagarne förekommande oegentligheten, att slik rätt tillerkännes aktiebolag.*

Genom antagande deremot af *ett relativt och ett absolut röstmaximum*, som göres likformigt gällande gent emot alla, hvilka enligt nu gällande lag hafva kommunal rösträtt, uppnås full väl önskemålet, att äfven aktiebolagens röstöfvermägt varder begränsad, på samma gång Riksdagen med allt fog desslikes kan ifrågasätta lagstiftningsåtgärder, i syfte att den aktiebolag såsom juridisk person nu tillkommande rösträtt i kommunala angelägenheter må varda på ett eller annat sätt upphäfd.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och med föranledande af de i ämnet väckta motionerna tillåter jag mig hemställa:

att Riksdagen ville för sin del antaga följande

LAG

angående ändrad lydelse af §§ 11, 21, 59 och 73 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

Härigenom förordnas, att §§ 11, 21, 59 och 73 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, § 11 sådan densamma lyder enligt förordningen den 26 oktober 1888, och § 59 sådan samma paragraf lyder enligt nyssnämnda förordning och förordningen den 8 mars 1889, skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 11.

Röstvärdet skall beräknas efter det en hvar röstegande åsatta fyrktal; dock må ej någon utöfva rösträtt för större antal röster, än som svarar emot en tiondedel af kommunens hela fyrktal, eller i något fall för högre röstetal än det, som motsvarar ett tusen fyrkar.

Der för deltagande i sådana besvär, som åligga alla, hvilka inom kommunen erlægga kommunalutskylder, annan grund, än den för utgö-

rande af kommunalutskylder i allmänhet gällande, finnes särskildt stadgad, skall röstvärdet vid beslut öfver ärenden, som röra sådana besvär, beräknas efter den särskildt bestämda grunden.

§ 21.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, framställer ordföranden proposition, så affattad, att den må kunna med *ja* eller *nej* besvaras.

Ordföranden tillkännagifver derefter, huru enligt hans uppfattning beslutet utfallit, och befäster detsamma, der omröstning ej begäres, med klubbslag. Åskas omröstning, verkställes den öppet och efter upprop.

Till beslut i andra frågor än dem, hvarom i §§ 27, 36 och 73, punkt b), sägs, erfordras blott enkel pluralitet af de afgifna rösterna, enligt den vid omröstningen följda röstgrund.

Falla rösterna lika för olika meningar, gäller den mening, hvilken de fleste röstande efter hufvudtalet bifallit. Äro äfven efter sådan beräkning rösterna lika delade, varder den mening beslut, som ordföranden biträder.

§ 59.

Kommunalnämnden skall verkställa fyrktalssättningen och deröfver upprätta en längd, upptagande, särskildt för hvarje skattskyldig och i särskilda kolumner: för i mantal satt jord, för jordbruksfastighet utan mantal och för annan fastighet debiterad bevillning enligt gällande förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst (eller, der bevillning ej utgår, det belopp, som, uträknadt efter taxeringsvärdet, mot sådan bevillning svarar); för öfriga beskattningsföremål debiterad enahanda bevillning; det åsatta fyrktalet för i mantal satt jord; fyrktalet för jordbruksfastighet utan mantal; fyrktalet för annan fastighet; fyrktalet för alla öfriga beskattningsföremål och summan af den skattskyldiges fyrktal, hvarjemte i längden skall antecknas kommunens hela fyrktal; allt på sätt det under litt. A bifogade formulär till fyrktalslängd närmare utvisar.

Denna längd, som ligger till grund för kommunalutskyldernas debitering, utgör, med iakttagande af de bestämmelser och undantag §§ 8, 9 och 11 innehålla, tillika kommunens röstlängd. Har, sedan längden justerades, ny egare eller brukare tillträdt fast egendom, och varder sådant inför kommunalstämman styrkt, uppföres den nye egaren eller brukaren i längden såsom röstberättigad för fastigheten; börande kungörelse om stämma, der dylikt ärende skall förekomma, från predikstolen uppläsas minst en vecka förut. I den för anmärkningar afsedda kolumn antecknas,

dels om af ofvan angifven orsak rösträtt för fast egendom öfvergått till annan person, dels, der begränsning enligt § 11 eger rum, röstetalet, dels ock om och på hvilken grund i följd af bestämmelserna i §§ 8 och 9 någon i längden uppförd skattskyldig icke eger utöfva rösträtt. Längden upprättas i två exemplar, af hvilka det ena i sockenstugan anslås och det andra hos kommunalnämnden förvaras.

§ 73.

För att vinna bindande kraft skola kommunalstämmans beslut underställas Kongl. Maj:ts nådiga pröfning och fastställelse, då besluten angå:

a) försäljning, pantförskrifning eller utbyte af någon sådan kommunen tillhörig fastighet, som, för något dess gemensamma nytta afseende ändamål, genom gifva eller testamente kommunen tillfallit, afvensom öfverenskommelse, som medför förändring i de rättigheter, kommunen till sådan fastighet eger; och

b) upptagande af lån, staldt på längre återbetalningstid än två år. Kongl. Maj:ts nådiga pröfning skola ock underställas de af kommunalstämman antagna förslag till nya eller förhöjda afgifter å den allmänna rörelsen, såsom väg-, bro- och färjpenningar, m. m.

Till beslut i fråga angående upptagande af lån, hvarom här ofvan sägs, erfordras två tredjedelar af de i omröstningen deltagandes röster efter röstvärdet.

Beslut eller förslag, som bör Kongl. Maj:ts nådiga pröfning underställas, skall insändas till Kongl. Maj:ts befallningshafvande, hvilken det åligger att handlingarna, jemte eget utlåtande, till Kongl. Maj:t öfverlemna.

Litt. A.

Fyrktalslängd för

P e r s o n e r .	F a s t i g h e t e r .
Prosten N. N. Landbonden Sven Persson Anders Svensson Skomakaren N. N. å Vantinge Landtbrukaren N. N. N. N. aktiebolag Majoren N. N. o. s. v.	Skrintorp N:o 2, stom $\frac{1}{2}$ mantal, Kyrktomt N:o 1, skatte, 1 mantal Lugnås N:o 1, pastorsboställe, 1 mantal Berga, 1 mantal, Brunby utjord Mora kungsladugård, 1 mantal Utby N:o 1, 3 mantal, Utby ångsåg Glittringe säteri, 11 mantal, Ys qvarn <div style="text-align: right;">Summa</div>

Nordbo den 2 december 1899.

På kommunalnämndens vägnar:

N. N.
Ordförande.

Nordbo socken år 1899.

Bevilling enligt förordningen angående bevilning af fast egendom samt af inkomst.								Påfördt fyrktal					Anmärkningar.			
för i mantal satt jord.		för jordbruksfastighet utan mantal.		för annan fastighet.		för alla öfriga beskattningsföremål.		för i mantal satt jord.		för jordbruksfastighet utan mantal.		för annan fastighet.		för alla öfriga beskattningsföremål.		Summa.
Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.									
12	—	—	—	—	—	16	—	120	—	—	160	280				
9	60	—	—	—	—	—	—	96	—	—	—	96	i konkurstillstånd.			
12	—	1	80	—	—	—	—	120	18	—	—	138				
—	—	—	—	—	50	1	—	—	—	5	10	15	oguldna kommunalutskylder.			
18	—	—	—	—	—	—	—	180	—	—	—	180	taxeringsvärde 30,000 kr.			
54	—	—	—	100	—	696	—	540	—	1,000	6,960	8,500	röstar för 1,000 fyrkar.			
84	—	—	—	22	—	80	—	840	—	220	800	1,860	röstar för 1,000 fyrkar; röst-rätten öfvergått till nuv. egaren N. N., mantals-skrifven i N. N. socken (kommunalstämmeprotokoll d. 16/4 1900).			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16,000	{ ¹ / ₁₀ = 1,600; röstmaximum = 1,000.			

Att förestående fyrktalslängd blifvit i kommunalstämma denna dag granskad och godkänd, betygas Nordbo den 18 december 1899.

N. N.

Stämmans ordförande.

N. N.

N. N.

samt af herr *Nilsson*, som ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen måtte besluta, att § 11 i kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 skulle erhålla följande förändrade lydelse:

»Röstvärdet skall beräknas efter det en hvar röstegande åsatta fyrktal; dock må ej af aktiebolag rösträtt utöfvas för mera än en tjugonedel och af annan röstberättigad för mera än en tiondedel af kommunens hela fyrktal, eller i något fall för högre röstetal än det, som motsvarar ett tusen fyrkar.

Der för deltagande i sådana besvär, som åligga alla, hvilka inom kommunen erlägga kommunalutskylder, annan grund, än den för utgörande af kommunalutskylder i allmänhet gällande, finnes särskildt stadgad, skall röstvärdet vid beslut öfver ärenden, som röra sådana besvär, beräknas efter den särskildt bestämda grunden;»

beträffande utskottets hemställan i punkt 2:o

af herrar *Husberg*, *Ohlsson*, *Nilsson*, *J. Anderson*, *P. G. Petersson* och *E. Svensson*, som ansett utskottet böra hemställa, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t taga frågan om ytterligare begränsning af den kommunala rösträtten i stad under öfvervägande samt för Riksdagen framlägga de förslag till sådan begränsning, som af förhållandena finnas påkallade.

beträffande utskottets hemställan i punkt 3:o

af herr *Ohlsson*, med hvilken herrar *J. Anderson*, *P. G. Petersson*, *Redelius* och *E. Svensson* instämt:

Ehuru, hvad särskildt angår aktiebolags rösträtt, denna torde, på sätt ofvan i min under 1:o afgifna reservation blifvit antydt, kunna för närvarande nöjaktigt *inskränkas* genom fastställande af förutnämnda relativa och absoluta begränsningstal, synas dock på grund af många samverkande omständigheter viktiga skäl tala för, att den gamla sedan lång tid beaktade och nu af åtskilliga motionärer återupptagna frågan om *upphäfvande* af den aktiebolag i sådan egenskap tillerkända rösträtt göres till föremål för särskild utredning och ompröfning.

Då aktiebolagsinstitutionen dagligdags alltmera utvecklar sig till en allherskande magt på en mängd områden, torde statsmagterna allvarligt böra öfverväga, huruvida det kan anses vara med den kommunala sjelf-

styrelsens ändamål och principer väl förenligt att låta aktiebolag — hvilket icke lär kunna betraktas som verklig medlem af en kommun — få såsom juridisk personlighet och på samlad hand utöfva rösträtt för den beskattningsbara inkomst, som i sjelfva verket tillkommer de särskilda delägarna i aktiebolaget.

Redan för så länge sedan som vid 1867 års riksdag yttrade laguskottet härom bland annat följande:

»Det enda lämpliga skulle vara, att hvarje aktieegare tillades rösträtt för sin andel i bolagets beskattade inkomst eller vinst. Men härvid möter åter den svårighet, att till följd af föreskrifterna i bevillningsförordningen inkomsten af rörelsen uppskattas och därför belöpande afgift påföres hvarje bolag *samfäldt*, och således delegarne icke hvar för sig debiteras för deras andelar deri.»

Nu är det ju allmänt känt, att särskildt i fråga om aktiebolags beskattning till stat och kommun meningarne både inom och utom Riksdagen under senare tid temligen allmänt uttalat sig för behovet af genomgripande förändringar uti de bestående förhållandena. Beaktansvärda förslag hafva framkommit bland annat derom, att såväl aktiebolag som delägarna deri skola hvar för sig i större eller mindre omfattning erlægga skatt för inkomsten af bolagets rörelse. Skall följaktligen kommunalskattekomiténs arbete öfver hufvud taget tänkas nämnvärdt inverka på rösträttsfrågans lösning, så torde detta blifva fallet just beträffande aktiebolags rösträtt.

Då kommunallagarne för öfrigt med allt fog äro byggda på den grundsatsen, att rösträtt i kommunala angelägenheter må utöfvas allenast af *svensk undersåte*, synes äfven det förhållandet, att *utlänningar* allt oftare och i allt större omfattning göra sig till egare af aktier i svenska aktiebolag samt sålunda kunna indirekt utöfva inflytande i kommunala och politiska angelägenheter här i landet, böra i sin mån verksamt mana till upphäfvande af den aktiebolag nu tillkommande rösträtt.

Frågan härom äfvensom angående andra bolags kommunala rösträtt och särskildt det med dessa frågor sammanhängande spörsmålet, om och i hvad mån det kan finnas lämpligt och praktiskt utförbart att utskifta bolagens nuvarande rösträtt på bolagsdelegarne, torde emellertid först efter särskild af Kongl. Maj:t verkställd utredning kunna på ett tillfredsställande sätt lösas.

På grund af hvad jag sålunda anført får jag, med föranledande af de i ämnet väckta motionerna, hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t göra frågan om bolags

kommunala rösträtt till föremål för förnyad utredning samt till Riksdagen inkomma med de förslag, hvartill utredningen kan gifva anledning.

Herr *F. Andersson* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit uti de ärenden, som omförmålas under punkterna 2:o) och 3:o) i utskottets hemställan.
